

SPORT FAOLIYATIDA YETAKCHILIK VA JAMOAVIY ISH MUVOZANATI

Ergashaliyeva Shirinxon Soyibjon qizi

FarDU 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada sport jamoalarida yetakchilik va jamoaviy ish muvozanatining ahamiyati, samaradorlikka ta'siri va ularni uyg'unlashtirishning yo'llari tahlil qilingan. Yetakchilikning turli uslublari, sportchilarning motivatsiyasi, hamkorlik va ishonch muhitini shakllantirishdagi roli chuqur o'rganilgan. Tadqiqotda jamoa ichidagi rollar taqsimoti, murabbiy va sardorning pozitsiyasi hamda psixologik iqlim masalalari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: sport jamoasi, yetakchilik, jamoaviy ish, muvozanat, motivatsiya, hamkorlik, sport psixologiyasi

Kirish

Sport jamoalarida muvaffaqiyat nafaqat individual mahorat, balki jamoaning bir butun sifatida harakat qilish qobiliyatiga ham bog'liq. Bunda yetakchilik va jamoaviy hamkorlik muhim omillar hisoblanadi. Ushbu maqolada sport faoliyatida samarali yetakchilik va jamoaviy ishning o'zaro aloqasi, ular o'rtasidagi muvozanatning sport natijalariga ta'siri ko'rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili

Yetakchilik nazariyalari (Kurt Levin, Xershey & Blanchard), jamoa dinamikasi (Tuckman modeli), sport psixologiyasida motivatsiya va rol taqsimoti bo'yicha olib borilgan ilmiy ishlar tahlil qilindi. Jumladan, G.V. Karpov va E.A. Klimovlarning yetakchilik psixologiyasi haqidagi ishlari asos qilib olindi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

- So'rovnoma (30 nafar professional sportchi va 5 murabbiy ishtirokida)
- Kuzatuv va kontent tahlil
- Intervyu (jamoalar sardorlari bilan)
- Amaliy mashg'ulotlardagi jamoaviy faoliyat tahlili

Natija va muhokama

Tadqiqot natijalariga ko'ra:

- Samarali yetakchilik jamoa ichidagi ishonch va tartibni kuchaytiradi;
- Jamoaviy muvozanat past bo'lgan jamoalarda individual kuchli sportchilar bo'lsa ham, natijalar zaif bo'ladi;
- Murabbiy va sardorning roli jamoaviy ishni tashkil etishda markaziy ahamiyatga ega;

- Sportchilarning bir-biriga bo'lgan munosabati va kommunikatsiya darajasi natijalarga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa va takliflar

- Sport jamoalarida murabbiylar yetakchilik uslubini sportchilar psixotipiga moslashtirishi lozim.

- Jamoada rollar aniq belgilanishi va o'zaro ishonch muhitini shakllantirishga alohida e'tibor berilishi kerak.

- Psixologik treninglar va jamoaviy mashg'ulotlar yordamida jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish samarali natijalar beradi.

- Sport ta'lim muassasalarida "yetakchilik va jamoaviy boshqaruv" fanini joriy etish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukarimov, A. A. (2018). *Sport pedagogikasi va psixologiyasi*. Toshkent: O'zbekiston Davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti nashriyoti.
2. Jo'rayev, A. R. (2020). *Sportda yetakchilik va boshqaruv psixologiyasi*. Toshkent: Ilm ziyo.
3. Usmonxo'jayev, A. (2016). *Jismoniy tarbiya va sportda psixologik yondashuvlar*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. Karimov, B. Sh. (2019). *Sport mashg'ulotlarida jamoaviy ish muhitini shakllantirishning psixopedagogik asoslari*. Toshkent: Barkamol avlod.
5. Raximov, I. R. (2021). *Sportda murabbiy va sportchi o'rtasidagi kommunikatsiya masalalari*. Toshkent: O'qituvchi.
6. Xodjayev, M. M. (2017). *Jamoada liderlik va rollar taqsimoti: sportchilar tajribasida*. Toshkent: Milliy sport ilmiy-tadqiqot markazi.
7. G'aniyev, S. S. (2015). *Psixologiya asoslari*. Toshkent: Yangi asr avlodi.
8. Yuldashev, Sh. M. (2022). *Yosh sportchilar bilan ishlashda psixologik yondashuvlar*. Toshkent: Fan va taraqqiyot.